

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET

Europastrategi for Helse- og omsorgsdepartementet

Hvordan sikre norske helsepolitiske og helsefaglige interesser ved tidlig identifikasjon, prioritering, forståelse, deltakelse og påvirkning?

Europastrategi for Helse- og omsorgsdepartementet

Sikre norske interesser ved å identifisere, prioritere, forstå, delta og påvirke

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Strategiske hovedmålsetninger og prioriteringer	4
3. Organiseringen av EU/EØS-arbeidet	4
4. Kompetanseløft og profesjonalisering	5
5. Økt åpenhet og dialog	6

1. Innledning

Norge har et tett samarbeid med EU på helse- og mattrygghetsområdet. Siden EØS-avtalen trådte i kraft i 1994 har utviklingen i EU fått en stadig økende betydning for norsk lov- og regelverk på helse- og mattrygghetsområdet. De senere årene har EUs medlemsland også inngått et stadig mer omfattende helsefaglig samarbeid på områder utenfor EUs indre marked. Norge deltar aktivt i dette samarbeidet.

EØS-avtalen har stor betydning for norsk lovgivning innen områder som næringsmidler, tobakk, alkohol, legemidler, kosmetikk, medisinsk utstyr, blod/celler/vev og gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for helsepersonell. Det gjennomføres årlig et omfattende EU-regelverk i norsk rett. Innenfor Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde inkorporeres hvert år mellom 60 og 100 rettsakter i norsk rett som følge av EØS-medlemskapet.

Den såkalte folkehelseartikkelen i EUs traktatverk – artikkel 152 – slår fast at helsepolitikk er det enkelte medlemslands eget ansvar. Medlemsstatene kan selv bestemme nivået på tjenestetilbudet samt dets organisering og finansiering. Til tross for dette har medlemsstatene valgt å inngå frivillig samarbeid på folkehelseområdet. Folkehelseprogrammet, narkotikaprogrammet og arbeidet som gjøres innen helseberedskap er fremtredende eksempler på dette.

Stortingsmelding nr. 23 (2005-2006) om gjennomføringen av europapolitikken etablerer europapolitikken som satsingsområde i utenrikspolitikken. Regjeringen arbeider for en aktiv, tydelig og åpen europapolitikk som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. Meldingen inneholder en handlingsplan for gjennomføring av europapolitikken og følger opp Soria Moria-erklæringens målsetning om å omorganisere og systematisere arbeidet med EU/EØS-relevante saker.

Helse- og omsorgsdepartementets europastrategi følger opp denne handlingsplanen. Strategien starter med å synliggjøre departementets prioriteringer og målsetninger i EU-spørsmål med relevans for helse- og mattrygghetsforvaltningen. Strategien tar deretter for seg organiseringen av EU/EØS-arbeidet i departementet. Strategien retter så søkelyset mot behovet for kompetanseløft og profesjonalisering av departementets håndtering av EU/EØS-relaterte saker. Strategiens siste del fokuserer på hvordan departementet kan styrke åpenheten og dialogen rundt sitt EU/EØS-arbeid.

Vedlagt strategien følger en oversikt over prioriterte saker for Helse- og omsorgsdepartementet. Det gis en kort fremstilling av hver sak, hvordan arbeidet med sakene organiseres, norske målsetninger og operasjonalisering av disse. Det gis med andre ord en beskrivelse av hvordan arbeidet med sakene organiseres slik at målsetningene skal nås. En slik operasjonalisering av strategien bidrar til at det må tas stilling til hvilke saker som er viktige, og hvordan det er mest hensiktsmessig å arbeide med disse for å ivareta norske interesser. Vedlegget oppdateres hvert halvår for å ajourføre, innlemme, samt kvittere ut saker.

2. Strategiske hovedmålsetninger og prioriteringer

Det skal arbeides for å heve bevisstgjøringen om den økte betydningen arbeid i europeiske fora har for utformingen av helse- og mattrygghetspolitikken og lovgivningen. Arbeidet i departementet skal ivareta norske interesser i EØS-relevant arbeid. Særlig er dette viktig ved utvikling av EØS-relevant regelverk. Dette gjøres ved å:

- **Forstå** EU som politisk system og hvordan arbeidet i EU har betydning for norsk helsepolitikk.
- **Tidlig identifisere** utviklingstrekk i EUs institusjoner, inkludert EF-domstolens avsigelser, og varsle om disse.
- **Prioritere** saker som er viktige politisk og/eller faglig.
- **Delta** aktivt i politikktutviklingen i EU gjennom deltakelse i alle fora hvor det åpnes for deltakelse fra Norge/EFTA/EØS-land.
- **Påvirke** utviklingen i EU med utgangspunkt i nasjonalt fastsatte mål.

3. Organiseringen av EU/EØS-arbeidet

Helse- og mattrygghetsforvaltningen skal organisere sitt arbeid med sikte på å ivareta norske interesser på den europeiske politiske arena. Som grunnleggende prinsipp gjelder at fagansvar er lik EØS-ansvar. De avdelinger/seksjoner/underliggende virksomheter som har fagansvar for et område har tilsvarende ansvar for EU/EØS-arbeidet på området. Arbeidet skal inkludere alle medarbeidere med oppgaver innenfor det aktuelle området. Ansvar og oppgaver organiseres på følgende måte:

- **Linjens ansvar og oppgaver:** EU/EØS-relaterte arbeidsoppgaver skal som hovedregel forankres i, og fordeles gjennom, linjen. Forarbeid og oppfølging av deltakelse i EU/EØS-relaterte fora skal gis den nødvendige prioritet og forankres i departementets beslutningsrutiner og fora.
- **Lederansvar:** Det påligger de enkelte ledere og mellomledere å bringe inn EU/EØS-saker til ledermøter og ekspedisjonssjefsmøtet. Det er et lederansvar å sørge for at EØS-arbeidet prioriteres. Det er videre ledernes ansvar at rutiner i EU/EØS-saker følges og at de underordnede gis de nødvendige rammer for å følge opp disse sakene.
- **Koordinerende ansvar:** SIB skal primært fungere som koordinator og service-, kompetanse- og informasjonssentral for HODs fagavdelinger. SIB er departementets kontaktpunkt for aktører fra EU/EØS. Seksjonen skal bistå departementet med den nødvendige prosessuelle kompetanse. SIB har koordineringsansvar i saker som berører to eller flere avdelingers virksomhet.
- **Underliggende etater** skal gi EU/EØS-relaterte oppgaver den nødvendige prioritet. Deres oppgaver og ansvar defineres i hovedsak via tildelingsbrev. Prinsippene om linje- og lederansvar og at fagansvar gir EØS-ansvar er like relevante for underliggende etater. Instruksjer og rutiner innrettes slik at departementet gjøres oppmerksom på saker av politisk og relevant faglig karakter.

Ansvar for en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom HOD og underliggende virksomheter påhviler avdelingen med ansvar for etatsstyring.

En rekke arenaer står sentralt i HODs EØS-relaterte arbeid. HOD skal benytte følgende arenaer for å ivareta helse- og matpolitiske interesser:

- **Stortingets EØS-utvalg:** Det skal legges til rette for at helse- og omsorgsministeren kan delta i utvalget når helsepolitiske forhold gjør det hensiktsmessig å redegjøre for særskilte saker.
- **EØS-koordineringsutvalget** skal benyttes for legge frem helsepolitiske saker før møter i EØS-komiteen. Utvalget benyttes til å belyse EØS-arbeidet på helse- og mattrygghetsområdet overfor de andre departementene.
- **Spesialutvalget for helse og** Spesialutvalget for næringsmidler skal behandle aktuelle rettsakter og diskutere helserelaterte EØS-spørsmål på et tidligst mulig tidspunkt. Rammenotater utarbeides om aktuelle rettsakter og andre viktige saker.
- **Kontaktutvalget for EØS-saker** benyttes som et forum for informasjon og diskusjon i helse- og matforvaltningen.
- **Referansegruppen for helse** skal bidra til å styrke kontakt og dialog med nærings-, arbeidslivs- og frivillige organisasjoner med ulike interesser knyttet til HODs EØS-arbeid.
- **Utestasjoner** skal i større grad benyttes i departementets EØS-arbeid. Nær kontakt skal holdes med UDs utsendte som følger EUs formannskap. Som ledd i arbeidet med EØS-finansieringsordningene skal utestasjonene benyttes til å styrke bilaterale forbindelser med mottakerlandene.
- **EU-delegasjonen** og HODs utsendte helse- og mattrygghetsråd står sentralt i HODs EØS-arbeid. Helse- og mattrygghetsråden holdes løpende orientert om saker som relevante for deres virksomhet og benyttes mer i relevante saker.
- **EFTA-sekretariatet**, EFTAs overvåkningsorgan (ESA) og Financial Mechanism Office (FMO): Det skal holdes løpende kontakt med EFTA-sekretariatet, EFTAs overvåkningsorgan og FMO-kontoret.
- **EUs institusjoner:** Kontakten med EUs institusjoner skal styrkes og holdes kontinuerlig ved like. Nasjonale eksperter benyttes som døråpnere og kontaktpunkter.

4. Kompetanseløft og profesjonalisering

EØS-avtalen legger betydelige føringer på politikk- og regelverksutforming innen HODs ansvarsområde. Arbeidet med EØS-saker fordrer helhetstenking, klart definerte prioriteringer og et tydelig rammeverk. Det skal stilles krav til språkferdigheter, systemforståelse, nettverksbygging og forhandlingskompetanse hos departementets medarbeidere som deltar i møter i EU-systemet. Følgende tiltak igangsettes for å heve EØS-kompetansen i HOD:

- Det skal legges til rette for at **HODs politiske ledelse** kan være aktører på den europeiske politiske arena. Det bør også legges til rette for at politisk ledelse ved behov kan delta på seminarer om europasaker. Møte med politisk ledelse før møtene i Koordineringsutvalget er et viktig bindeledd i arbeidet med europapolitiske saker.
- Det skal arrangeres et **årlig EU/EØS-seminar** for å videreutvikle kompetansen i departementet og den øvrige helse- og mattrygghetsforvaltningen. Utveksling av informasjon, diskusjon og nettverksbygging er nøkkelord.
- HODs arbeid med EØS-relaterte saker skal være et fast innslag på **introduksjonskurset for nyansatte**.
- **Etablering av rapporteringsrutiner** ved møtedeltakelse på helseområdet. Instruks basert på kommentert dagsorden til deltakere skal gis i forkant av møtet og sendes i kopi til helse- og mattrygghetsråden. Det skal utarbeides og distribueres rapport fra møtet senest en uke etter møtet. Rapporten skal være kort, oversiktlig og gjengi hovedtrekkene fra møtet og understreke saker med mulig politisk betydning. Etablering av rapporteringsrutiner på mattrygghetsområdet. Instruks til deltakere skal gis i forkant av møtet. Det avlegges en kort rapport en til to dager etter møtet etterfulgt av et mer utfyllende referat som utarbeides i løpet av en uke.
- Det oppfordres til formøter med EU-delegasjonen. Slike formøter skal vurderes forut for det enkelte møtet. Møtedeltakerne kontakter helse- og mattrygghetsråden for å avklare dette.
- Det utarbeides en oversikt over deltakelse i ekspertgrupper og komiteer. Arbeidet forankres i SIB og oversikten gjøres tilgjengelig for dem som kan dra nytte av denne.
- Ordningen for nasjonale eksperter: Kontakten med de nasjonale ekspertene skal bedres. Det skal avvikles møter mellom departement og nasjonal ekspert før ekspertens utreise og ved oppholdets avslutning. Ekspertene inviteres årlig, og ved behov, til samtaler/møter i Oslo, fortrinnsvis parallelt med hjemkalling av helse- og mattrygghetsråden. Helse – og mattrygghetsråden holder løpende kontakt med ekspertene.
- Arbeide for kortere hospitantopphold for helse- og mattrygghetsforvaltningens tjenestemenn i EU-systemet. I tillegg til Europakommisjonen bør det også ses på muligheter i Europaparlamentet.

5. Økt åpenhet og dialog

Dialog gir kompetanse, åpenhet og bidrar til å tydeliggjøre norske posisjoner. Det er avgjørende at dialog og informasjonsutveksling skjer tidlig og løpende. God informasjonsforvaltning gjennom innhenting, analyse og systematisk videreformidling er vesentlig for HODs EØS-arbeid. Det er et overordnet mål å styrke involveringen av

offentligheten gjennom å etablere rutiner og systematisere kontakten med berørte parter og interessergrupper. Det skal legges økt vekt på deltakelse og bekjentgjøring eksternt av konsultasjoner og høringer i regi av Europakommisjonen.

Informasjon og kommunikasjon styrkes internt og eksternt. Følgende tiltak iverksettes:

- Det utvikles en informasjonsstrategi for alle større saker og saker med politiske implikasjoner.
- På hjemmesidene til HOD skal det raskt legges ut basisinformasjon på norsk om nye EU-initiativer på helse- og mattrygghetsområdet. For alle slike saker skal det vurderes å arrangere høring på nasjonalt plan. Helse- og mattrygghetsrådets terminrapport fra EU-delegasjonen og annen rapportering som har offentlig interesse legges ut i egnet form på departementets hjemmeside.
- Bruken av EØS-notatbasen i HOD og underliggende etater skal bygge på en enhetlig praksis, der særlig utarbeidelse av EØS-notater tidlig i EUs beslutningsprosess skal vektlegges. Det vil i denne sammenheng bli utarbeidet en manual for underliggende etaters bruk av basen.
- Gjennom en aktiv dialog med UD skal HOD bidra til at Europaportalen i sterkere grad synliggjøre helserelevante saker.
- Aktiv kontakt med relevante norske miljøer i Brussel, herunder frivillige organisasjoner, næringslivsorganisasjoner, bedrifter, regionkontorene og arbeidslivets parter.
- Aktiv kontakt med det norske miljøet med interesser knyttet til EU.
- Det skal utarbeides engelske versjoner av sentrale politiske dokumenter (handlingsplaner, st.mld. osv.) som berører EØS-feltet for distribusjon til relevante EØS-institusjoner og andre kontakter.

Helse- og omsorgsdepartementets europastrategi har som mål å aktivisere, effektivisere og gjøre europaarbeidet i departementet mer offensivt. EU er i kontinuerlig utvikling og det er imperativt for departementet å følge, vurdere, håndtere denne utviklingen for å ivareta norske interesser på helse- og mattrygghetsområdet.